

Có lẽ ở bất kỳ nơi nào trên thế giới, người dân cũng có một ngày lễ trọng đại nhất trong năm và đó chính là dịp để họ trang hoàng lại nhà cửa. Nếu như người phương Tây có lễ hội Giáng sinh, là ngày mà các gia đình sum họp đầm ấm và trang trí cho ngôi nhà của mình thật rực rỡ, ấn tượng thì người Việt có dịp Tết Nguyên đán. Có một điều hay rằng, cái không khí Tết không chỉ ngập tràn trong những ngày Tết mà còn kéo dài từ trước thời điểm Táo quân lên châu Trời cho đến tận rằm tháng Giêng. Ấy là vì người Việt ta rất trọng việc trang trí nhà cửa để đón Tết. Và cũng vẫn những góc phố ấy, ngôi nhà ấy, người đi xa lâu không về quay trở lại đúng vào dịp này, hẳn rằng sẽ bỏ ngỡ lắm

Phong cách trang trí nội thất của người Việt trong những ngày xuân

Di Li

TẾT QUÊ BẮC BỘ

Mỗi một làng quê đón Tết, chuẩn bị Tết theo một phong tục khác nhau nhưng tựu chung việc quan trọng nhất vẫn là dọn dẹp và trang hoàng nhà cửa. Ở vùng đồng bằng Bắc Bộ, cách làm nhà chính phổ biến nhất vẫn là kiểu ba gian một chái hoặc ba gian hai chái. Trong các gia đình nông thôn, có hai nơi quan trọng nhất trong nhà, cũng có nghĩa là trong ngày Tết được chú trọng chuẩn bị, trang hoàng đẹp nhất là bàn thờ và khu bếp. Đây là hai điểm tựa tinh thần của người Việt và đều liên quan đến tín ngưỡng. Nhà nào đã thờ cúng tổ tiên thì cũng thờ Thổ công. Bàn thờ Tổ tiên đặt ở gian giữa của nhà chính. Bàn thờ Thổ công thường đặt ở gian bên, cạnh gian đặt bàn thờ tổ tiên. Ở những gia đình thuộc ngành thứ, không có bốn phần phải cúng giỗ, trong nhà không có bàn thờ tổ tiên, bàn thờ Thổ công được đặt ngay gian chính giữa. Bàn thờ Thổ công giản dị hơn bàn thờ tổ tiên, gồm một chiếc hương án kê liền với tường hậu gian nhà để thờ ba vị thần: Thổ công, Thổ địa,

Thổ kỳ. Vì gian thờ cũng đồng thời là phòng khách nên được trang trí vô cùng long trọng. Vào ngày Tết, bàn thờ được lau dọn sạch sẽ và có thứ gì đẹp nhất, ngon nhất, gia chủ sẽ bày biện lên bàn thờ. Thường thì tùy vào diện tích bàn thờ lớn đến đâu, sự bày biện theo đó mà phong phú và trang trọng hơn. Sẽ không thể thiếu được hoành phi, câu đối, hoa tươi, bánh chưng, chai rượu, bánh kẹo, mâm ngũ quả và hai cây mía để hai bên mong một năm mới tài lộc và nhiều niềm vui. Những thứ này thậm chí vẫn sẽ ngự trên bàn thờ cho đến tận Rằm tháng Giêng, để trở thành một nét trang trí ấm áp và trang trọng cho phòng khách. Nhiều gia đình còn cầu kỳ thêm cả những cảnh lộc nhân tạo làm bằng giấy trang kim, nhung the và kim tuyến để bàn thờ thêm phần rực rỡ, rồi bát hương, ảnh thờ và lọ hoa cũng được đặt làm hay mua mới vào những dịp Tết Nguyên đán, thể hiện sự tôn trọng của gia chủ đối với tổ tiên và thần linh. Ngoài ra, một trong những thứ quan trọng nhất tượng trưng cho ngày Tết là cành đào hay cây quất, thậm chí còn được chăng đèn màu nhấp nháy và đặt ở vị trí đẹp nhất trong gian chính.

Sự quan tâm thứ hai của các gia đình nông thôn trong những ngày Tết là gian bếp. Người Việt ở Bắc Bộ thường làm nhà quay về hướng Nam như một lễ tất yếu "Lấy vợ hiền hoà, làm nhà hướng Nam". Riêng gian bếp lại phải nhìn về hướng Tây, nhỏ hơn, đặt ở bên trái (phía Đông), biệt lập và vuông góc với nhà chính. Đó là do quan niệm cho rằng, bếp nhìn theo hướng này sẽ tránh được ngọn gió thường xuyên thổi từ phía biển (hướng Nam và Đông). Nếu làm ngược lại, ngọn lửa sẽ bị gió tạt vào vách, dễ gây cháy nhà, nếu không cũng làm cho gia đình đó cơm chẳng lành, canh chẳng ngọt. Bếp thường được chia làm hai gian, một gian để các loại thực phẩm và dụng cụ sơ chế, gian còn lại dành cho việc đun nấu. Bếp đun ngày xưa là những ống đầu rau mà miền Trung gọi là ống Núc. Ngày 23 tháng Chạp, người ta hoá vàng và thay đầu rau mới, đầu rau cũ được quẳng xuống ao. Sự tích ba ống đầu rau liên quan đến một truyền thuyết cổ thể hiện niềm tin tín ngưỡng về thần linh của người Việt Nam ta. Ngày nay, các gia đình nông thôn hầu như không còn sử dụng ống đầu rau để đun bếp nữa mà đã thay bằng bếp ga, bếp điện, bếp dầu, bếp than tổ ong hay chí ít cũng là bếp kiếng. Dù gì, trong những ngày Tết, gian bếp người Việt cũng là một nơi quan trọng cả về vật chất lẫn tinh thần.

PHONG CÁCH TRANG TRÍ NGÀY TẾT Ở CÁC ĐÔ THỊ VIỆT

Ở các đô thị Việt, dù trong tiết trời rét cắt da cắt thịt, mưa phùn lâm thâm hay nắng vàng ươm ấm áp, không khí Tết trong gia đình vẫn đượm sự ấm cúng. Các phong cách trang trí nội thất của người Việt thành thị trong những ngày Tết dù có phong phú đến thế nào vẫn tựu chung tạo sự đầm ấm cho gia chủ và khách đến thăm nhà. Trong những năm đầu của thiên niên kỷ mới, với mức sống ngày càng cao, tổ ấm của các gia đình thành phố cũng vô cùng đa dạng, từ các phân khu villa, nhà tầng cho đến những căn hộ chung cư kiểu mới. Người Việt ta có truyền thống, cả năm làm việc bận rộn, đến những ngày giáp Tết mới tập trung sửa sang cho ngôi nhà của mình. Có gia đình tiết kiệm tiền vài năm trời, thậm chí vài chục năm để xây mới một ngôi nhà sao cho đúng dịp Tết Nguyên đán là có thể ăn Tết ở nhà mới, hay chí ít thì sơn tường mới, thay cửa mới hoặc chỉ đơn giản là sắm bộ bàn ghế mới. Dù gì, trong những ngày đầu xuân, làm sao để ngôi nhà thân thiết có thêm một thứ gì đó mới là một tâm lý rất phổ biến của người Việt. Mặc dù mỗi ngôi nhà có một kiến trúc khác biệt song đa phần thiết kế tầng trệt là phòng khách và nhà bếp kiêm phòng ăn. Điều này thuận lợi cho cả gia chủ lẫn khách đến thăm nhà. Do đó, trong những ngày Tết thì tầng trệt cũng là nơi được quan tâm nhất về mặt nội thất. Ngày nay nhiều gia đình có ý tưởng để phòng khách và phòng ăn liên thông nhau mà không có tường ngăn cách, tạo sự thông thoáng và đầm ấm cho ngôi nhà. Nhiều

gia đình ở các đô thị miền Bắc thiết kế phòng khách theo phong cách Âu, Đông Dương, phong cách Nhật hay vẫn sập gụ tủ chè như truyền thống Việt nhưng dù thế nào ngày Tết vẫn cứ có cảnh đào, cây quất đặt ở gian chính. Có thể mới ra Tết. Nhưng nhiều năm trở lại đây, bên cạnh nhiều loại hoa Tết truyền thống như đào, quất, mai vàng Sài Gòn, mận trắng từ Lào Cai, Sapa, hoa đơn, hoa hồng, cúc, loa kèn, thược dược, violet... còn có cả những giò phong lan sang trọng, thiên điều, tulip, lyly, salem, thủy tiên... làm cho phong cách phòng khách thêm phần sang trọng. Ngay từ đầu tháng Chạp, các chợ cây Hoàng Hoa Thám, Ngọc Hà, Quảng Bá... đã tập nập với đủ mọi loại thực vật cảnh từ rẻ tiền như hoa đá, lưỡi hổ, hồng môn, đỗ quỳ, trạng nguyên, lá bóng, sen nước, đồng tiền cho đến địa lan, trúc Nhật... Các gia đình thành thị hiếm khi có vườn, thành thử người ta thường tự tạo những "khu vườn" nhân tạo từ một góc ban công, sân thượng, hàng hiên hay thậm chí là một góc nhà sát cửa sổ. Tết đến là dịp các gia đình sửa sang cây cảnh, thay cây hay sắm thêm cây mới. Giờ đây, nghệ thuật chơi cây cảnh nhà vườn cũng không còn phổ biến mà thay vào đó nhiều người đã có ý thức đưa không gian xanh vào trong căn hộ. Thường thì nhiều loại cây để trong nhà sẽ tự chết sau một thời gian dài vắng ánh mặt trời. Vì thế, các gia đình cũng chỉ cần sự tồn tại của chúng như một thứ trang trí cho những ngày Tết. Các vật trang trí ngày Tết xuất xứ từ ... phố Hàng Mã cũng ngày được ưa chuộng. Tuy nhiên, do nhu cầu ngày càng cao nên các thợ thủ công đã thiết kế chúng tinh xảo hơn. Đó là đèn lồng, các vật trang trí mang chữ Phúc - Lộc - Thọ treo ngoài cửa, rồi hoa giấy trang kim... Những thứ này được treo từ Rằm tháng Chạp đến Rằm tháng Giêng, tạo sự vui mắt ấm cúng trong những ngày đầu xuân. Ngoài ra, đèn cũng là một vật trang trí nội thất quan trọng, đã được nhiều gia đình coi như một nghệ thuật, một thú chơi. Nghệ thuật kiến trúc chiếu sáng chưa phổ biến ở Việt Nam, tuy nhiên nhiều cá nhân với kiến thức thường thức, vận dụng sự am hiểu nhờ tham khảo tạp chí hay qua kinh nghiệm từ những chuyến đi nước ngoài, đã coi ngày Tết như một dịp để "khoe" ánh sáng. Ngoài các loại đèn thông dụng gắn vào tường như đèn neon, đèn chùm, đèn bóng metal, bóng compact... nhiều chủ nhân còn sắm thêm các loại đèn trang trí nội thất, sân vườn như đèn hắt nửa, đèn quạt, đèn tranh, đèn bàn, thậm chí là đèn lồng truyền thống kiểu Tàu, kiểu Nhật... Và quả thật, nghệ thuật chơi ánh sáng đã góp một phần không nhỏ trong việc tạo không khí ấm cúng và sự sang trọng, lòng lẫy cho phòng khách trong ngày Tết. Ngoài ra, nhiều gia đình vẫn duy trì truyền thống và nghệ thuật chơi thư pháp. Đặc biệt, một bức thư pháp mới được đặt vào ngày Tết ngoài ý nghĩa về thẩm mỹ còn mang đậm giá trị tinh thần, thể hiện nét văn hoá của chủ nhân. [2]